

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878. Första Kammaren. N:o 47.

Torsdagen den 23 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 12 middagen.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 38, angående regleringen af utgifterna under Riksstatsens nionde Hufvudtitel;

N:o 53, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående afsöndring af jord från sergeantbostället Bergane N:o 1 och öfverstebostället Kastellgården;

N:o 57, angående anvisande på Riksgäldskontoret af ett anslag för betäckande af den ökning i statens jernvägars materialförråd och kassaförlag, som under åren 1878 och 1879 kan förekomma;

N:o 58, angående beredande af tillgång till de redan anvisade 900,000 kronor af det Hjelmarens och Qvismarens sjösänkingsbolag beviljade låneunderstöd;

N:o 59, angående beviljande af låneunderstöd för fullbordande af Bergslagernas jernvägsaktiebolags jernvägsanläggning;

N:o 60, angående beviljadt kreditiv att i händelse af behof användas till neutralitetens upprätthållande; och

N:o 61, angående upprättadt nytt reglemente för Riksgäldskontoret.

Upplästes och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelse:

N:o 62, angående framläggande af förslag till lag om säkerhet i jernvägar och dermed jemförliga anläggningar.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag dels till Riksdagens underdåniga skrivelser:

Första Kammarens Prot. 1878. N:o 47.

N:o 54, angående tillägg till § 6 mom. 5 af gällande folkskolestadga; och

N:o 55, angående inköp af Archiatern Carl von Linnés bostad vid Hammarby och af honom egd lösegendom;

dels ock till paragrafer i Riksdagsbeslutet:

N:o 10, angående bankovinsten;

N:o 11, angående ändring i gällande stadganden om val till organist och klockare;

N:o 12, angående antagande af en för alla orter inom riket gemensam tidsberäkning;

N:o 13, angående tillägg till gällande föreskrifter om aktiebolag;

N:o 14, angående upphäfvande af ridderskapets och adelns rätt att göra utpantning hos sina frälsebönder;

N:o 15, angående förslag till ändringar i grundlagarne;

N:o 16, angående kolonien St: Barthelemy's återlemnande till Frankrike; och

N:o 17, angående skjutsväsendets ordnande.

*Riksgäldskontorets
upplåning
m. m.*

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 21 och 22 i denna månad bordlagda Utlåtande N:o 76, angående dels Riksgäldskontorets upplåning, dels väckt motion om utfärdande af uppsägbara statsobligationer.

1:sta punkten.

Herr Wallenberg: Som Herr Talmannen torde finna, hafva första, andra och tredje punkterna af förevarande betänkande ett ojäfvaktigt sammanhang, och jag nödgas därför begagna mig af den tillåtelse, som förut blifvit lemnad, att vid föredragning af första punkten i ett betänkande få yttra sig äfven öfver de följande. Detta måste jag nu af det skäl göra, att om första punkten, som innehåller föreskrifter om huruledes fullmäktige i Riksgäldskontoret skola gå till väga för att skaffa penningar, godkännes, så, äfven under förutsättning att hvad Utskottet i tredje punkten hemställt, af Riksdagen enhälligt ogillas, hjälper icke detta, utan det funnes då intet annat att göra, än att lägga den punkten till handlingarne, enär redan vid första punkten beslut vore fattadt om sättet för upplåningen.

Jag ber då först att få nämna, att i afseende på det belopp, som här blifvit föreslaget att upplånas, vill jag icke nu Riksdagens tolfte timma yttra mig i några detaljer, men vill för min ringa del uttala den åsigt, att upptaga lån för utgifter år 1880 och att åter godtgöra Riksgäldskontoret för det som längesedan

blifvit utgifvet, icke bör genom detta säregna förslag af Utskottet framdeles åberopas såsom ett prejudikat.

I afseende å lånesättet åter, är det Herr Talmannen bekant, att jag i midten af riksdagen bad att få erinra om att jag väckt en motion, som skulle gälla just detta lånesätt, och Kammaren behagade då tillåta att de upplysningar, jag lemnade, remitterades till Stats-Utskottet. Men icke desto mindre kommer denna fråga före i allra sista stunden af riksdagen och man kan knappt begära, att Kammaren skall nu egna åt frågan synnerlig uppmärksamhet eller den uppmärksamhet, som den verkligen förtjenar. Här är nu i afseende å det bemyndigande, som skulle lemnas fullmäktige, intaget att upplåningen skulle ske genom partialförbindelser, d. v. s. hvad vi kalla "tillfälliga lån". Man kastar om benämningar från ena riksdagen till den andra, så att man icke precis kan skönja hvad meningen är, men troligen menas tillfälliga lån till skilnad från "amorteringslån". Jag tror, att om lånet kunde såsom förut upptagas inom landet emot partialförbindelser, så vore metoden lämplig, men den är icke riktigt lämplig, då det är fråga om att upptaga lån i utlandet, och något annat lärver icke ifrågakomma nu, såvida man icke vill alltför högt uppdrifva räntefoten, som i sanning är hög nog ändå. Deremot tror jag, att enligt det hittills gällande reglementet var det fullmäktige i Riksgäldskontoret åtminstone obetaget att för konvertering använda det upplåningssätt mot *ouppsägbara obligationer*, hvarom jag väckt motion. Nu har man genom det beslut, hvartill Utskottet tillstyrker Riksdagen, kommit derhän att vilja underkänna hela metoden och utränga den såsom rent af oduglig. Jag tycker, att det är väl hårdt att gå så illa åt en metod, som blifvit erkänd af de förnämsta skriftställare i dessa ämnen och genom en lång tillämpning tillvunnit sig förtroende för det stora gagn, den gjort i åtskilliga främmande länder. I Frankrike infördes metoden år 1802, och ingen har der tänkt på annat än att tillfälligtvis för särskilda fall upptaga statslån på något annat sätt än genom uppsägbara obligationer. År 1802 konsoliderades den franska statsskulden till 5 % ränta och 1825 infördes den så kallade 3-procentröntan. Genom hela den finansiella världen går en allmän sträfvan att komma till en enda räntefot för alla statspapper i samma land. I England infördes år 1854 treprocentröntan, och den är nu så öfvervägande, att den egentligen är bestämmande i afseende å hvad statens ränta kan vara värd. Nu är det väl besynnerligt, att man här helt knapphändigt kastar öfver bordet sådan princip, så mycket mer som det i vårt land vore än mer önskvärdt att hafva en *enhet* i statens ränta än i många andra länder. Man säger, att Frankrike och England hafva största delen af sina statspapper inom landet. Det är sant, men jag säger, att *om* man vore lycklig nog att här hafva det på samma sätt, så vore det af ringa vikt hvilken räntefot man hade, dock ej för hög. Men då vi nu hafva större delen af våra statspapper utom landet, då är af stor vikt att en gemensam räntefot finnes och att det är så staldt, att de äldre lånen, så att säga, hjälpa de yngre,

Riksgäldskontorets
upplånings
m. m.
(Forts.)

Riksgälds-
kontorets
uppläning
m. m.

så att det ej må finnas något "öfvergifvet lån" utan blott *ett enda lånesätt*. Jag har icke föreslagit någon våldsamt åtgärd, utan endast att ett försök må för en gång göras, och jag är öfvertygad, att om det blott gjordes, skulle det snart efterföljas af flere. Fördelarne af att hafva en enda räntefot äro för vårt land så mycket större, som vi behöfva stödja oss på och hafva våra reserver i utlandet, och jag hemställer om det kan vara lämpligt att vi främja ett sådant system, att vi ej kunna hafva annat än utlandets obligationer och kredit till reserver. Detta gäller så väl Riksbanken som alla andra penninginrättningar. Om här vore öfverflöd på penningar, såsom det varit åtskilliga gånger, så kan det icke falla någon in att köpa af de *öfvergifna* tolf svenska statslånen i utlandet, emedan, om man köper af dem, får man skrinlägga hvad man köpt, emedan de äro ytterst svårsålda i dåliga penningkonjunkturer. Ty då det är sämre tider och man behöfver anlita sina reserver, då finnes ingen som köper af de *öfvergifna* lånen. Att nu oupphörligt fortsätta på denna bana, det är att kladda med statens kredit, och det är detta, som jag anser i så hög grad beklagligt.

Man säger, att frågan är för tidigt väckt. Den är 75 år gammal i *ett* land och 24 i *ett annat*. Här skola vi väl icke alltid stå efter, utan försöka att följa med vår tid, och dessutom är väl alldeles påtagligt, att om vi hafva ett sådant lånesätt, så kunna, i händelse af dåliga tider, Riksdagen och Regeringen hafva i sina händer att bestämma den amortering, som bör ske eller uppskjuta den för ett eller annat år. Såsom sakerna nu stå, motser jag med sorg den tid, då icke vi utan våra efterkommande komma att upptaga nya korta lån för att betala de gamla; ty det är en illusion att vi skulle kunna betala våra gamla lån, enligt deras lydelse, och blifva qvitt vår statsskuld.

Den illusionen grundar sig på att våra jernvägar snart skulle blifva fullt rentabla och är jemförlig med det fallet att någon köpte ett tunnland jord utanför Stockholm och sade, att det skulle blifva en utmärkt affär, när Stockholm kommer dit, då jorden skulle delas i många tomter och säljas till högt pris för kvadratfoten. Mine Herrar, något sådant kan ske i närheten af Newyork och andra framåtgående städer, men icke här. Af detta exempel ber jag få härleda, att jag icke gör mig någon illusion att statsjernvägarnes afkastning skall betala räntan på statens skuld, och då hemställer jag, om det är rätt och billigt att jemt betunga de närmaste årens budget med höga ränteutgifter; och då man finner att det icke går an, vidtager man ett annat system och upptager ett något större lån nästan till hvad pris som helst. Det är denna fara jag emotser.

För öfrigt ber jag få omförmåla, att jag lemnat till fullmäktige i Riksgäldskontoret en fullmakt för mig att avsluta ett lån å 20 millioner francs emot 4 procents uppsägbara obligationer och 80 procent; det är 5 procents effektiv ränta och ingenting mer. När man går till handlingarne, finner man, att de förutvarande lånen betalats i medeltal med öfver 5 procent, men i den ärade skrifvelse af den

4 sistlidne April, hvarmed fullmäktige afböjande besvarade anbudet, säga fullmäktige: "Ehuru fullmäktige dela Eder åsigt om det önskliga deri, att den franska marknaden öppnas för svenska statspapper, samt fullmäktige gerna inginge i affärsförbindelse med ett aktadt franskt bankirhus, hafva fullmäktige likväl funnit omständigheterna icke medgifva anbudets antagande".

*Riksgäldskontorets
upplåning
m. m.
(Forts.)*

Jag åberopar detta blott för att derur visa, att jag tror mig hafva fullmäktige i Riksgäldskontoret på samma linie som jag själf är i afseende å att det vore önskvärdt, att den franska låne-marknaden öppnades för de svenska papperen, och det är önskvärdt afven af det skälet, att om svenska statspapperen genom "la haute banque" väl inkommit på den franska marknaden, så blir det mycket lätt att sedermera der få in allmänna hypoteksbankens papper. I Frankrike är kapitaltillgången, jemförd med behovet, vida större än i något annat land. Men många tycka, att det är så bra att gå till Tyskland. Derifrån har jag de noggrannaste uppgifter, och enligt dessa vill man icke i Tyskland hafva uppsägbara främmande obligationer. Endast under särskilda vilkor har det lyckats Preussen att upptaga ett lån mot 4 procents uppsägbara obligationer, nemligen genom utfärdande af en författning, som stadgar, att milda stiftelser och dylika inrättningar skola företrädesvis nedläggas sina tillgångar i sådana obligationer. Ett skäl, hvarför man icke vill hafva uppsägbara obligationer så länge man har amorteringsobligationer, är att dessa senare med sina utlottningar medföra en anledning till ökad beröring emellan bankirerna, som sälja obligationerna, och den stora allmänheten, som är i besittning af dem. Denna ökade beröring skulle försvinna, ty bankirerna finge då ej tillfälle uppvakta med skrifvelse och underätta om att den eller den obligationen utlottats. Just emedan vi på den tyska marknaden hafva så många amorteringslån, är det omöjligt att der få in uppsägbara obligationer, och likaledes tror jag, att om vi på den franska marknaden börja med amorteringslån, så få vi sedan icke in uppsägbara obligationer der heller. Derför anser jag det vara i så hög grad önskvärdt, att det nu kunde medgifvas göra ett litet försök. Skulle det trettonde statslånet blifva i någon annan form än de föregående tolf, så är ingen skada dermed, ty de tolf äro så olika sinsemellan, att de icke alla kunna räknas till samma familj. Jag vill nu icke försöka framkalla ett positivt beslut af Kammaren i afseende på antagande af min motion, utan blott utbedja mig, huruvida icke Kammaren ville tillåta att i första punkten i afseende å det bemyndigande, som skulle lemnas fullmäktige, inlades några ord, hvarigenom det tillättes fullmäktige att alternativt begagna upplånings-sättet med uppsägbara obligationer. Så mycket större skäl är att göra detta, som det ej är troligt, att fullmäktige, då de hafva fria händer, komma att med någon ytterlig förkärlek omfatta detta alternativ; men det kunde vara bra, att det finnes, för den händelse det skulle visa sig, att dess användande vore lämpligare och mera förenligt med statens fördel samt medförde mindre utgifter än något annat lånesätt.

Riksgälds-
kontorets
upplåning
m. m.
(Forts.)

På grund af hvad jag nu anført anhåller jag, att första punkten måtte få denna förändrade lydelse, att Riksdagen må åt fullmäktige i Riksgäldskontoret uppdraga att — för beredande af tillgång till betäckande af de 2,190,015 kronor 25 öre, hvilka Riksgäldskontoret för jernvägsanläggningar af omhänderhafvande medel förskottsvis utgifvit, till de utaf 1877 års Riksdag beviljade anslag dels å 1,000,000 kronor för utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägar och dels å 5,400,000 kronor för anskaffande af rörlig materiel till norra stambanan norr om Storvik, samt till de utaf innevarande Riksdag beviljade anslag dels å 1,350,000 kronor för anläggning af jernväg från norra stambanan vid Karlberg till Lilla Wärtan, dels å 600,000 kronor för utförande af de under år 1879 erforderliga nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägar, äfvensom anskaffande af fasta maskiner till reparationsverkstäder, dels å 2,000,000 kronor för betäckande af ökning i statens jernvägars materialförråd och kassaförlag, samt dels å 6,078,240 kronor för inköp af Bergslagernas jernvägsaktiebolags obligationer å 6,753,600 kronor — genom försäljning af vare sig återstående osålda obligationer af 1872 års statslån eller återstående obligationer af 1875 års statsobligationer i tyska riksmark eller nya, å annat myntslag och med högst fyra och en half procent ränta förskrifna, dock att, i fall fullmäktige finna lämpligt upptaga lån utan bestämd återbetalningstid, sådant lån icke må förskrifvas med högre ränta än fyra procent, upplåna ett belopp af aderton millioner sexhundra adertontusen tvåhundra femtiofem kronor 25 öre; skolande fullmäktige i öfrigt vid upplåningen tillvägagå på sätt de finna lämpligast och bäst befrämja statens fördel, samt, för den händelse nya obligationer komma att af Riksgäldskontoret utfärdas, underställa Kongl. Maj:ts nädiga fastställelse de beslut, som rörande berörda nya upplåning kunna komma att fattas, med underdånig anhållan, att Kongl. Maj:t tacktes å det nya lånet meddela sin garanti.

Herr Ekman, Carl: Med anledning af det yttrande, som af den föregående talaren blifvit afgifvet, ber jag att få anmärka, att det i Stats-Utskottet icke ansågs vara så särdeles önskvärdt, att man nu i det belopp, som fullmäktige skulle bemyndigas att upplåna, skulle inräkna den summa som erfordrades till täckandet af åtskilliga utgifter, hvilka vid innevarande riksdag blifvit beslutna, men icke komme att utgå förr än år 1880. Det har dock efter mitt förmenande varit alldeles nödvändigt att göra det, emedan i annat fall det belopp, som fullmäktige skulle upplåna, komme att ställa sig så lågt, att föga utsigt hade förefunnits till lånets erhållande på fördelaktiga vilkor. Enligt den förslagsberäkning som kommit Utskottet till handa från Riksgäldskontoret, ställer sig nemligen Riksgäldskontorets kassaräkning för år 1879, d. v. s. beräkningen af de belopp, som erfordras för regleringen af de beslutade statsutgifterna för 1879, sålunda, att vid årets slut skulle behöfva genom upplåning fyllas ett belopp af omkring 7,900,000 kronor. Dervid är dock att märka, att vid denna beräkning äro

alla Riksgäldskontorets tillgångar tagna i anspråk. Ett sådant sätt att gå till väga torde väl dock icke vara fullt riktigt eller kunna anses erforderligen försigtigt, då man vet, att till följd af det beslut, som fattades för några riksdagar sedan om en förändrad uppställning af riksstaten, Statskontoret icke längre kan påräkna understöd af de tillfälliga öfverskott, som förut voro befintliga i Riksgäldskontoret, utan en särskild framställning om kassaförsträckning; och sådana försträckningar kunna under åtskilliga förhållanden blifva erforderliga till icke obetydliga belopp, emedan de för bestridande af ett års utgifter beräknade inkomster icke alltid under årets lopp inflyta på de tider, då utgifterna förestå. Att således reglera riksstaten för 1879 på sådant sätt, att Riksgäldskontorets alla befintliga tillgångar toges i anspråk för bestridande af de utgifter, som under årets lopp skulle verkställas af Riksgäldskontoret, det tror jag icke hade varit rätt försigtigt, och af sådan anledning är det, som Utskottet nu föreslagit, att bland de belopp, om hvilkas upplåning Riksdagen nu skulle fatta beslut, äfven måtte tagas i beräkning sådana utgifter, som icke behöfde verkställas förr än år 1880.

Hvad angår den föregående talarens anmärkning derom, att ordet "partialförbindelser", om jag fattat honom rätt, icke borde få stå qvar i paragrafen, så ber jag blott att få erinra om, att detta ord har redan förut stått i Riksgäldskontorets reglemente, och det har icke funnits någon anledning för Utskottet att nu förändra det, emedan man önskade lemna fullmäktige så vidsträckt bemyndigande som möjligt. — Hvad vidare beträffar den senare delen af samme talares anförande, så kan jag instämma i ganska mycket af hvad han sagt. Jag delar fullkomligt hans önskan, att man i stället för dessa många olika lån på mindre belopp, som svenska staten hittills upptagit för sina jernvägsbyggnader, slutligen en gång måtte komma derhän, att man finge en bestämd form för upplåningen, som man fortfarande följde. Det var äfven i sådant syfte, som redan 1876 års Riksdag lemnade fullmäktige i Riksgäldskontoret ett bemyndigande, som efter min uppfattning innebar rättighet för fullmäktige, att, om de funne skäl för en sådan åtgärd, utan att något särskildt riksdagsbeslut vidare behöfdes, upptaga lån emot uppsägbara obligationer. Den fullmakt, som 1876 års Riksdag lemnade, är verkligen affattad i så allmänna ordalag, att det icke, så vidt jag kan förstå, i den ifrågavarande paragrafen af reglementet behöfver läsas något förbud för fullmäktige att upptaga sådana uppsägbara obligationer. För min del hade jag således önskat, att denna paragraf, som handlar om låneuppdrag, hade fått förblifva sådan, som den beslöts år 1876; men så var icke utskottsmajoritetens åsigt, och därför hafva, såsom Herrarne finna af det föreliggande betänkandet, blifvit inskjutna de orden "samt med viss bestämd återbetalningstid". En sådan förändring har nu blifvit föreslagen, och detta tillägg omöjliggör, såsom den föregående talaren redan visat, allt upplånande under den närmaste tiden mot uppsägbara obligationer. Har jag nu rätt i min uppfattning, att den fullmakt, som 1876 års Riksdag

Riksgäldskontorets
upplåning
m. m.
(Forts.)

Riksgälds-
kontorets
upplåning
m. m.
(Forts.)

lemnade fullmäktige, bemyndigade dem att utfärda ouppsägbara obligationer, då behöfves icke heller för detta ändamåls vinnande någon annan åtgärd än att bibehålla paragrafen oförändrad. Det var också denna åsigt, som jag inom Utskottet uttalade och som föranledde mig att reservera mig mot Utskottets betänkande i denna del. Om jag för närvarande dock icke vill påyrka ett beslut om bibehållande af paragrafens gamla redaktion, så härleder sig detta endast derifrån, att jag befarar, att detta möjligen kunde leda till en gemensam omröstning och att resultatet af denna omröstning möjligen blifve sådant, att fullmäktige i Riksgäldskontoret deraf kunde hemta anledning till den åsigten, att det icke vore öfverensstämmande med Riksdagens önskan att upplåning skulle ske mot ouppsägbara obligationer, till följd hvaraf fullmäktige kunde finna sig föranlättna att icke taga denna fråga så om händer och bringa den till den vidare utredning, som jag anser nödvändig, på det ett formligt beslut i detta ämne måtte komma till det mål, som både motionären och jag önska, utan att initiativet tages af riksgäldsfullmäktige. Det är visserligen sorgligt, att man skall behöfva förspilla ytterligare ett år, innan man kommer derhän att kunna vidtaga en åtgärd, som man anser gagnelig; men jag tror dock, att denna tidsförlust är af mindre betydelse i jämförelse med den risk, man nu kunde löpa, att genom gemensam omröstning komma till ett resultat, som hölle oss kvar på den ståndpunkt, der vi i närvarande stund befinna oss. Detta är det skäl, hvarför jag för närvarande inskränker mig till att endast uttala min från utskottsmajoritetens afvikande åsigt, utan att framställa något särskildt yrkande i anledning af det framlagda förslaget.

Herr Talmannen tillkännagaf, att anslag blifvit utfärdadt till sammanträdets fortsättning kl. $\frac{1}{2}$ 9 e. m.

Herr von Kræmer: I afseende på de i föreliggande betänkande anförda stora summor kan eller vill jag nu icke ingå i någon granskning. Jag vill blott i förbigående nämna, att en sådan granskning, rigtad mot en och annan af dessa siffror, skulle vara lätt verkställbar och möjligen kunna föranleda åtskilliga anmärkningar; särdeles tror jag detta vore fallet med de $4\frac{1}{2}$ millioner, som afse utgifter, hvilka skulle verkställas efter 1879 års slut; och jag vågar till och med uttala den farhågan, att, om Kammaren mot all förmodan skulle i afseende på sättet för upplåningen stanna i ett för den andra sidan oroande beslut, detta kunde blifva ett skäl till att dessa siffror, hvilket måhända eljest icke skulle komma att ega rum, blifve tagna i noggrannare skärskådande, och hurudan utgången då i den gemensamma omröstningen kunde blifva, vore efter mitt förmenande ganska osäkert. För min del har jag visserligen åtskilliga betänkligheter mot en och annan af dessa siffror och den fulla giltigheten af deras uppförande. Men jag inser naturligtvis, att meningen är, att låne-

summorna skola till ett sådant belopp afrundas, att å ena sidan ett fördelaktigt lån kan kontraheras och å den andra sidan tillräckliga summor indragas i landet för att tjena den allmänna rörelsen till understöd. För dessa två omständigheter har jag böjt mig och lemnar således de upptagna siffrorna derhän, endast som sagt med den erinran att, om i afseende på sättet för upplåningen någon oro skulle väckas, skulle sannolikt äfven frågan om sjelfva siffrorna komma tillbaka. Den förste talaren har i sin motion antydt, att det vore skada att icke begagna sig af det af honom föreslagna upplåningssättet, med uppsägbara obligationer, emedan lånen derigenom skulle blifva mera begärliga. Han har dock till en god del sjelf undanryckt stödet för denna sin åsigt genom hvad han i dag här sagt, då han yttrat, att åtminstone i Tyskland skulle dessa obligationer vara omöjliga att placera, bland annat, och hufvudsakligen, efter hans tanke därför, att vi på denna marknad redan hade flerehanda på betalningstid ställda obligationer. Han har därför tänkt på den franska marknaden såsom en lämplig afsättningsort för dessa uppsägbara obligationer. Nu förekommer emellertid den särskilda omständigheten, att, om han tänkt på denna marknad, så har *Utskottet* deremot tydligen icke gjort det; ty *Utskottets* mening med de föreslagna siffrorna har ögonskenligen varit den, att få upp dem till ett belopp, som motsvarade en million pund sterling. Det är således den engelska marknaden, som *Utskottet* tänkt på; och der hafva vi redan amorteringslån. Men om man nu ändock vill upptaga detta lån på den franska marknaden, så kan jag icke inse hvarför det icke det oaktadt kan få blifva ett amorteringslån; jag förstår icke, hvarför ett sådant lån skulle, såsom den ärade talaren sade, hindra oss att sedermera der placera uppsägbara obligationer om detta slag af obligationer verkliga är mer fördelaktigt och mer begärligt. Jag sade med flit: *om*. Jag kan nemligen icke förstå det myckna talet om dessa uppsägbara obligationers större begärlighet. Det hufvudskäl härför, som alltid anföres, är att det skulle vara så beqvämt att icke få sina obligationer utlottade. Jag tror dock, att detta är en risk, som hvar och en gerna underkastar sig, om han derigenom kan göra en vinst af 7 eller 8 procent. Man säger, att det skulle vara så svårt för obligationsinnehafvarne i utlandet att få veta, när hans obligation blifvit utlottad, och under tiden kunde han gå förlustig räntan. Jag kan icke föreställa mig, att det skulle möta någon svårighet att ingå öfverenskommelse med något större bankirhus om, att detta skulle vara skyldigt att inlösa dem, och der kunde sedan innehafvaren göra sig förvissad om hans obligation blifvit utlottad eller icke, på samma gång han lyftade betalningen för sina kuponger. Dessutom löper innehafvaren af en dylik uppsägbar obligation alltid en rätt betydlig risk, bestående deruti, att, sedan han inköpt den till ett visst pris, kan räntefoten stiga, och då faller naturligtvis obligationen i värde. Den kan falla för innehafvarens hela lifstid; ja, för alltid! Om han då behöfver realisera den, så måste han göra det med förlust.

Riksgälds-
kontorets
upplåning
m. m.
(Forts.)

Riksgälds-
kontorets
uppläning
m. m.
(Forts.)

Har han deremot en obligation, som efter en viss tid förfaller, så är han alltid säker på att slutligen få ut hela beloppet. På dessa grunder har jag den öfvertygelsen, att obligationer af ett lån, som är stäldt på viss bestämd återbetalningstid, böra vara mera begärliga och följaktligen kunna afsättas på för oss fördelaktigare vilkor. Jag ber dessutom att här få nämna, att, då Frankrike nu beslutit utfärda ett nytt lån på 331 millioner francs i ändamål att inlösa jernvägarne i landet, har detta lån blifvit stäldt på bestämd återbetalningstid. När allt kommer omkring, torde det då visa sig, att detta lånesätt med uppsägbara obligationer endast är ett gammalt franskt mode, som man nu vill införa hos oss, sedan det börjat afläggas i utlandet (Skratt). Härtill kunde ingen annan giltig anledning gifvas, än att ett sådant lånesätt skulle i sig sjelft vara för oss fördelaktigare. Detta vågar jag dock bestrida; ty om vi komme in på denna bana att utfärda uppsägbara obligationer, skulle våra statslån förlora den karakter de hittills haft. I våra lånekontrakt med utlandet har det nemligen alltid stått, att lånen upptoges för jernvägsbyggnader — för ett lån står äfven i produktiva ändamål — och derigenom hafva våra skulder i utlandets ögon fått en alldeles särskild karakter. Man har nemligen icke betraktat dessa för jernvägsbyggnader upptagna lån såsom verkliga statsskulder, och svenska staten har därför i utlandet hittills ansetts nästan såsom utan statsskuld. Men denna särskilda karakter skulle vår statsskuld förlora i samma ögonblick vi utfärdade uppsägbara, en gång för alla upplagda obligationer att vid allehanda förefallande behof utsläppas. Man talar om fördelen af att vi derigenom skulle komma in på den stora europeiska lånemarknaden; men om vi derigenom förlora, som sagdt, det anseende vi nu hafva att endast låna för produktiva ändamål så torde den inbillade fördelen, att vi skulle få lånen för bättre pris, komma att slå ut i motsatt riktning. Man har klandrat fullmäktiges åtgärd att afslå ett anbud från Paris om ett lån på 20 millioner, hvilket skulle hafva varit så fördelaktigt för oss. Jag tror dock, att fullmäktige hade allt skäl för denna sin åtgärd; ty då allt kom omkring, var det här blott fråga om 5 procents ränta; vi skulle i alla tider komma att betala 5 procent och dock hafva vår skuld kvar. Betrakta vi deremot det sista med Hambro & Son afslutna lånet på 52 år, så utgör annuiteten på detta lån, oaktadt alla omkostnader, endast 5,30 procent; på 52 år äro vi befriade derifrån, och detta endast genom det obetydliga tillägget af $\frac{1}{3}$ procent om året, då deremot uppsägbara obligationer skulle kostat 5 procent, och vi i alla tider haft skulden kvar. Utöfver hvad jag nu sagt ber jag att få påpeka ytterligare en omständighet, som talar emot fördelen af dessa uppsägbara obligationer. Om det nemligen, såsom vid denna riksdag inträffat, skulle blifva svårt att få budgeten att gå ihop, så finnes det, som bekant, tre sätt att fylla den uppkomna bristen, det första att göra inskränkningar på hufvudtitlarne, det andra att upptaga nya skatter och det tredje att upplåna det erforderliga beloppet. Nu hemställer jag, om det är troligt, att vi komme att göra någon inskränkning

i de begärda anslagen; eller om det är troligt att man skulle besluta sig för nya skatter, sedan man fått den der beqväma utvägen att släppa ut ouppsägbara obligationer? Jag tror, att vi derigenom skulle komma in på en sluttande väg, som skulle medföra ganska hastig tillökning i våra skulder. Den ärade motionären har sagt, att, om vi för åtta år sedan hade antagit principen af ouppsägbara obligationer, skulle vi hafva derpå inbesparat åtskilliga millioner. Det är möjligt, ehuru, efter min åsigt, ej troligt. Troligt är deremot, att vi derigenom i stället skulle hafva haft kanske ett hundratal millioner större statsskuld. Det är ur de synpunkter, jag nu sökt utveckla, som jag varit nödsakad att sätta mig emot det förslag, som först inkom från afdelningen i Utskottet, och som gick ut på att visserligen i tredje punkten afstyrka Herr Wallenbergs motion, men, genom att icke i första punkten intaga något bestämmande angående återbetalningstiden, innebar ett godkännande på förhand af de åsikter han uttalat. Det var detta jag vågade motsätta mig, och majoriteten inom Utskottet delade i det afseendet min uppfattning. Hvad den siste talarens yttrande angår, så fruktar jag, ehuru det må synas djerft att säga det, att han begått ett misstag, då han framställt den af Utskottet vidtagna förändringen i afdelningens förslag såsom vore det en förändring i hvad 1876 års Riksdag beslutit. Jag tror, att hvad Utskottet nu föreslagit på intet vis bör anses såsom en sådan förändring. I andra punkten af detta betänkande står fullständigt utförd lydelsen af den paragraf, som skulle i reglementet införas; och der står äfven följande: "Härjemte har 1876 års Riksdag åt fullmäktige uppdragit att — — — försälja eller träffa aftal om blifvande försäljning af — — — — — eller nya, i annat myntslag och med högst fyra och en half procent ränta förskrifna obligationer" — — — — —. Der kvarstår alldeles oförändrad den åt fullmäktige 1876 lemnade rättigheten att för konvertering af äldre statslån, om fullmäktige så anse lämpligt, utfärda nya och möjligen ouppsägbara obligationer. Men i afseende på detta nya 19 millioners lånet har Utskottet ansett sig böra föreslå insättandet af dessa ord: "*med viss bestämd återbetalningstid.*" Man får således icke tro, att någon ändring blifvit gjord i den af 1876 års Riksdag åt fullmäktige lemnade rättigheten; det är blott i afseende på nyssnämnda särskilda lån, som Utskottet önskat, att icke något tvifvel måtte hos fullmäktige göra sig gällande rörande Riksdagens åsigt, att här icke något försök borde göras med ouppsägbara obligationer. Hvad man nu för öfrigt må tänka om detta slags obligationer, så instämmer jag helt och hållet med den förste talarens derutinnan, att det är en högst vigtig fråga, och att det är önskligt, att den måtte en annan gång kunna af Riksdagen tagas under noggrann ompröfning och icke såsom nu komma före vid riksdagens 11:te timme. Det är just ett förhastadt afgörande i denna stund, som Utskottet genom de nu i fråga varande orden velat förebygga. Jag hade icke den äran att tillhöra Kammararen vid 1876 års riksdag, då för första gången en dylik föreskrift rörande återbetalningstiden utelemna-

Riksgäldskontorets
uppläning
m. m.
(Forts.)

Riksgälds-
kontorets
uppläning
m. m.
(Forts.)

des; men detta beslut skedde på grund af Stats-Utskottets utlå-
tande N:o 80, och på detta utlåtande står det antecknadt, att det
ankom till Riksdagens kansli den 9 Maj e. m.* Äfven detta be-
tänkande behandlades således i riksdagens sista timme, och man
torde då kunna antaga, att frågan ej heller då kunde hafva varit
föremål för någon grundligare öfverläggning inom Riksdagen.
Man har dock nu icke inom Stats-Utskottet velat röra vid denna
år 1876 åt fullmäktige lemnade rättighet, utan låtit den stå oför-
ändrad qvar. Det är endast rörande det nu i fråga varande sär-
skilda lånet, som Utskottet föreslagit Riksdagen att lemna fullt
tydliga föreskrifter och förklara, att man denna gång icke önskar
något försök med ouppsägbara obligationer. Då jag således icke
tror, att Kammaren kan finna lämpligt att nu fatta ett afgörande
beslut i denna viktiga fråga, anhåller jag, att Kammaren behagade
skänka sitt bifall till Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Wærn: Jag tror icke, att de omständigheter till förmån
för s. k. ouppsägbara obligationer som den förste talaren anförde
hafva af den siste blifvit vederlagda, och i synnerhet är jag i af-
seende på utlottning af samma åsigt som den förste talaren deri,
att jag tror, att i Frankrike och mera aflägsna länder det icke
är mycket till favör för våra obligationer, att obligationsinnehaf-
varen måste vara beredd på, att han förlorar ränta, derest han
icke årligen passar på och tager reda på, huruvida hans obliga-
tion blifvit utlottad. Det är nog sant, att den bankir, som sålt
obligationen, håller reda på utlottningen, och innehafvaren kan
hos honom få veta om hans obligation blifvit utlottad eller ej;
men detta förutsätter ett besök hos bankiren, hvars rätta tidpunkt
är mer eller mindre obestämd. Det kan visserligen uppgifvas för
innehafvaren, att han då eller då skall infinna sig för att höra
efter, men om just den utsatta tiden passar honom för ett besök
i Paris, det är osäkert. Så kan det också hända, att han får det
svaret, att posten om utlottningen ännu icke ankommit och att
han får vänta. Detta är småsaker, men det kan göra att en fransk
bonde icke gerna vill lägga sig till någon af våra obligationer.

Jag tror också, att den förste talaren anförde åtskilliga andra
skäl, som kunde tagas i betraktande och vara förtjenta af afse-
ende. Nu vill jag dock icke ingå i detaljer, och det torde icke
behöfvas då talaren framlade sina skäl så klart. Det oaktadt
har jag några dubier i fråga om hans förslag, emedan talaren
uttalade en åsigt, som jag ej förut hört, åtminstone icke med så-
dan bestämdhet uttryckas. Han ville nemligen genom försäljning
af ouppsägbara obligationer helt och hållet komma ifrån alla an-
nuiteter till amortering. Jag åter tror, att man bör bestämma en
slutlig termin, inom hvilken lånen böra betalas, och att den prin-
cipen är riktig, att hvar generation bär sin börda äfven för lånens
återbetalning. Jag vill i detta afseende påminna om de ameri-
kanska staterna, som utgifvit lån, hvilka hafva benämning efter
två olika årtal, såsom 5—20 eller 10—40, hvilket går ut på att
staten icke skall inom en viss kortare tid uppköpa obligationerna,

eller konvertera lånen, men deremot förbinder sig att inom en viss längre tid hafva lånen slutligt betalda. Jag tror, att äfven de ordalag, som här stå och blifvit klandrade skulle med en sådan bestämmelse vara förenliga, så att fullmäktige i riksgäldskontoret skulle kunna upptaga lån utan amorterings- eller utlottningsplan, men med skyldighet att inom en viss tid hafva betalt lånen. Jag lemnar emellertid denna fråga derhän och tror, att det svårigen kan gå så vid denna riksdag och att det icke skulle till något gagna, om Kammaren nu för sin del fattade beslut derom.

*Riksgäldskontorets
upplåning
m. m.
(Forts.)*

Friherre af Ugglas: I afseende å fördelen af obligationer utan viss bestämd återbetalningstid befinner jag mig huvudsakligen på samma ståndpunkt som Herrar Wallenberg och Ekman, och vill icke nu ingå i någon vederläggning af hvad Herr von Kræmer deremot yttrat, utan öfverlemnar detta åt Herr Wallenberg, som begärt ordet. Jag har heller icke nu uppträdt för att påyrka något beslut om dylika obligationers införande, utan endast för att förekomma att Riksdagen skulle uttala en alldeles bestämd förkastelsedom öfver en sådan åtgärd, och jag kan icke finna annat än att, om Riksdagen godkänner orden i första punkten af Utskottets betänkande "*samt med viss bestämd återbetalningstid*", Riksdagen derigenom brutit stafven öfver hela det sätt för upptagande af lån, som af Herr Wallenberg blifvit föreslaget. Jag kan så mycket mindre finna skäl att i detta afseende frångå, hvad som i det äldre reglementet för Riksgäldskontoret finnes intaget, som jag icke har någon anledning att uttala något slags misstroende mot nuvarande fullmäktige. Som jag läst den nuvarande paragrafen af reglementet för Riksgäldskontoret, hafva nemligen fullmäktige fria händer i afseende å sättet för upplåningen, hvaremot genom inläggande af de af mig nämnda orden man binder händerna på dem, i det man föreskrifver att upplåningen *ovilkorligen* skall verkställas genom utsläppande af på viss bestämd tid förskrifna obligationer. Jag tror icke, att det vore rätt att i Riksdagens elfte timma afgöra en sådan fråga, och genom bifall till dessa ord synes mig som sagdt frågan vara afgjord. Herr Ekman har framhållit, att man icke borde utsätta frågan för en votering, hvarigenom, i händelse den tappades, fullmäktige skulle kunna få den föreställning, att Riksdagen vore emot hela saken, men jag hemställer, om fullmäktige få en bättre uppfattning häraf, i händelse blott en eller annan ledamot uttalar sig i den syftning Herr Ekman gjort och Kammaren ändock godkänner betänkandet. Om deremot Första Kammaren, såsom jag hoppas, vill godkänna detta med uteslutande af de ifrågavarande orden, tror jag att fullmäktige fått en bättre ledning för sina åtgärder, än om båda Kamrarna skulle bifalla detsamma oförändradt, och på grund deraf vågar jag anhålla om bifall till punkten 1 i Stats-Utskottets förevarande betänkande med uteslutande af de på fjerdere raden å sjetten sidan förekommande orden "*samt med viss bestämd återbetalningstid*". Derigenom får frågan samma ställning, som den för närvarande har, hvilket jag tror vara det bästa.

Riksgälds-
kontorets
upplåning
m. m.
(Forts.)

Medan jag har ordet och ehuru jag icke vill påkalla någon förändring i afseende å de upptagna siffrorna, ber jag likväl att få till protokollet anföra, att jag icke kan godkänna den åtgärden att nu upplåna medel för utgifter, som ifrågakomma först efter år 1879. Jag vill gerna gå in på, att Riksdagen må ega att begagna sig af den så kallade "upplåningsrätt", som den förut icke använt i afseende på de två millioner och några hundra tusen kronor, hvilka blifvit bestridda af öfverskott från Riksgäldskontoret, ehuru detsamma varit berättigadt att därför verkställa upplåning; men i fråga om den ifrågasatta upplåningen af 4,500,000 kronor, hvilka skulle utbetalas först år 1880, anser jag den icke fullt befogad.

Grefve af Ugglas: Då jag inom Utskottet godkänt det slut, hvartill Utskottet kommit, torde det vara en pligt för mig att tillkännagifva detsamma och på samma gång i korthet göra reda för orsakerna dertill. Dessa orsaker hafva icke varit fullt detsamma som de, hvilka varit bestämmande för Herr von Kræmer, emedan jag för min del är fullt öfvertygad om nyttan för staten af det upplåningssätt som af Herr Wallenberg föreslagits. Jag är äfven öfvertygad om den ekonomiska nyttan, som derigenom skulle åstadkommas för landet, och jag tror, att just den lättnad, som detta upplåningssätt skulle medföra för de gamla obligationerna, skulle göra dessa vida begärligare, men jag har hyst en och annan tvekan i afseende på huruvida den mening, som ligger till grund för Herr Wallenbergs motion, eller att dessa obligationer egentligen skulle blifva stälda för utlandet, skulle kunna vara precis den rätta. Jag har äfven haft en farhåga för att, då vi i år ifrågasätta att upplåna 18 millioner, det skulle kunna vara möjligt, att vi icke erhålla detta belopp, utan att Riksgäldskontoret, sedan det erhållit en större eller mindre del af dessa obligationer, skulle finna sig tvunget att för anskaffande af återstoden återgå till ett annat upplåningssätt, hvilket skulle visa, att den första åtgärden varit mindre lycklig och efter mitt förmenande icke kunnat vara fullt lycklig för landets kredit. Dertill kommer en annan betänklighet och den är, såsom motionären åsyftat och som han här i dag uttryckligen uttalat, att de fördelar för statsverket, som han härmed afsett, skulle bestå deri, att statsverket endast under sådana år, då tillgångarna äro goda skulle afsätta en summa i och för inköp och amortering af dessa obligationer, hvaremot under andra år, då svårighet förefunnes att få budgeten att gå ihop, någon sådan afsättning icke skulle ske. Jag medgifver, att det skulle lända till lättnad vid uppgörande af budgeten, men jag fruktar, att denna lättnad skulle blifva så stor, att man toge för regel att icke afsätta något för amortering af denna skuld och att således, till följd häraf, skulle i afseende å vissa anslag uppstå en större lättfärdighet än eljest vore förhållandet.

Dessa hafva varit mina betänkligheter i afseende å det föreliggande förslaget, men oberoende af allt detta har skälet, hvarför jag yrkat bifall till Utskottets förslag, varit det, att jag an-

sett frågan vara af för stor vigt för att så i riksdagens sista timme afgöras, utan att Riksdagens ledamöter hunnit egna frågan den pröfning, som densamma ovilkorligen torde behöfva, och då jag icke velat, att denna väg skulle beträdas, innan Riksdagen kommit till full öfvertygelse om lämpligheten deraf, har jag ännu mindre kunnat, såsom Stats-Utskottets ordförande omnämnde, vilja söka att på en annan väg än genom Riksgäldskontoret, och utan att Riksdagen kunnat fatta sitt omdöme om saken, oåterkalleligen inleda oss på denna bana. Utan allt misstroende mot Riksgäldskontorets fullmäktige, hvilka, då en sådan tvekan gjort sig gällande, jag icke tror skulle vilja begagna denna utväg, har jag likväl icke velat beträda en väg, hvarigenom på sidan om Riksdagen, om jag så må säga, en princip, som dock är af stor betydelse för våra framtida förbindelser och transaktioner, skulle blifva godkänd.

På dessa grunder anhåller jag om bifall till Utskottets förslag.

Herr Wallenberg: Jag skall först sysselsätta mig med de här uttalade åsigtter, som ligga mina närmast. Herr Wærn missuppfattade mig, då han trodde, att jag hade för afsigt, att man skulle kunna sluta med amorteringen efter godtycke. Jag menade blott, att när man har mycket dåliga år och bekymmer stå öfver oss, så kan man, utan att rubba något aftal, upphöra med amorteringen för det året och deremot, när man har öfverflöd, behöfver man icke anstränga sig för att finna några nya utgiftsposter utan man gör amorteringen på statsskulden större än vanligt. Detta är en bland fördelarne af detta lånesätt, och jag kan icke förstå, hvarför vi icke skulle kunna antaga för visst att våra efterkommande skola vara lika måna om statens anseende, som den nuvarande generationen. Jag kan icke se, att det lönar sig, att vi upphäfva oss till förmyndare för dem och för hvad de skola göra, men vi må kunna planera på bästa sätt och ordna i tid, så att man må slippa att taga upp det ena nya lånet efter det andra, ty det vittnar om en förfärlig lånehunger att hafva 12 à 13 ja kanske 20 särskilda lån med olika rubriker för en statsskuld af ett par hundra millioner kronor. Det är detta som återverkar på den öfriga krediten och icke så litet skadar oss. Jag tror icke, att det är tänkbart fatta något beslut, som, äfven om det står i kontrakten, att det skall vara $\frac{1}{4}$ procents årlig amortering, kan hindra att, i fall här är brist på allmänna medel, man lånar upp på annat håll för att betala denna $\frac{1}{4}$ procent. Det står icke i vår makt att besluta något, som kan hindra ett sådant förfarande. Man slår ihop och plockar ihop åtskilliga poster och får på det sättet en siffra, som man lånar upp; men då är det väl enklare och tydligare att ställa saken så, att man får möjlighet för sig att vid hvarje tillfälle förfara efter för handen varande omständigheter.

Det har blifvit yttradt af Herr von Kræmer åtskilligt, som jag icke kan helt och hållet lemna obesvaradt. Han ansåg "det olämpligt att upptaga lån mot ouppsägbara obligationer derföre

Riksgälds-
kontorets
upplåning
m. m.
(Forts.)

att detta upplåningssätt skulle leda derhän, att vår statsskuld förlorade sin karakter af skuld för en verklig, reel tillgång, som är statens jernvägar.“ Jag kan icke se, att det på något vis ändrar karakteren af vår statsskuld, om den representeras af ouppsägbara obligationer eller af flere amorteringslån, ty jag har icke föreslagit, och icke någon annan heller, att upplåna mot ouppsägbara obligationer och på samma gång sälja statens jernvägar, utan dessa senare skola väl, efter min uppfattning, bibehållas såsom statens egendom och efter en följd af år gifva en ökad afkastning, så att vi med det öfverskott, som deraf uppkommer, kunna återköpa dessa obligationer och stryka öfver dem. Så skall man, efter mitt förmenande, förfara.

Den ärade talaren ansåg de 18 millionerna vara ett så lämpligt belopp, emedan de passade till en million Pund Sterling. Nög äro vi långt framskridna i afseende derpå att Riksdagen skall gifva småaktiga föreskrifter, men ännu har icke någon Riksdag föreskrifvit, i hvilket myntslag fullmäktige skola upptaga lån; men nästa steg skall väl blifva, kan jag tro, att säga, af hvem fullmäktige skola låna. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på att denna summa är icke obehvämare för den franska marknaden, ty den motsvarar 25 millioner francs, ifall man vill låna derstädes; men jag tror, att hvarken Stats-Utskottet eller flertalet af denna Kammares ledamöter tänka på att fullmäktige skulle genom något Riksdagens beslut bindas i det afseendet.

Det har blifvit yttradt i afseende på de *ouppsägbara obligationerna*, att de icke skulle vara till något synnerligt gagn, emedan “vi ha det så bra, som vi ha det.“ Men jag vill fästa uppmärksamheten på, att man är kosmopolit i afseende på penningväsendet, och alla europeiska staters penningmarknader hafva större eller mindre sammanhang med hvarandra. De, som då bundit sig på en penningmarknad och der icke finna det mottagande, som de anse med sin fördel förenligt, vända sig, om de tillgodose sina egna intressen, till en annan penningmarknad, och därför bör man icke anse sig bunden af hvad som är, om man finner, att åtgärder kunna vidtagas, som skulle lända vårt land till fördel.

Den ärade talaren sade, att om vi nu skulle besluta oss för ouppsägbara obligationer, så skulle det vara, om jag rätt uppfattade honom, ett för “andra sidan“ oroande beslut. Jag bryr mig icke om, hvad som oroar den “andra sidan“, utan jag anser, att vi böra fatta våra beslut efter bästa förstånd och öfvertygelse och uteslutande med afseende på statens gagn och bästa. Jag tror mig nog veta, att någon på andra sidan med all sin kraft satt sig emot att denna motion skulle förekomma förr än nu. Men denne *någon* vill jag beteckna såsom den *store nihilisten*, som med ett sarkastiskt småleende försäkrar, att blott de verkstäder, inrättningar, och industriella företag som nu finnas, blifva jemnade med jorden och blott gräs växer der skenorna på jernvägarne legat eller skulle nedläggas, så blir allting så bra och förträffligt — en åsigt som jag icke kan dela.

Herr von Kræmer har sagt, att då Frankrike nu beslutat upplåna 300 millioner francs på 75 år för inköp af enskilda jernvägar, så vittnar detta om, att man i Frankrike vill gå ifrån de ouppsägbara obligationerna och gå in på att taga lån på bestämd återbetalningstid.

*Riksgäldskontorets
upplåning
m. m.
(Forts.)*

Jag tror, att den ärade talaren har mycket stor kännedom i vidsträckta kretsar och i många ämnen, men här har han lagt i dagen en okunnighet, som är mer än oförlåtlig, när man yttrar sig i ett sådant ämne. Trehundra millioner francs äro upplånade af Frankrike för att inköpa sådana jernvägar, som anses lämpliga att komma i statens hand, och lånet sättes på 75 års amortering, derföre att kalkylerna gå ut derpå att inkomsterna af dessa jernvägar skola betäcka just detta lån och således utstryka det från den stora skuldboken i Frankrike. Det är händelsen med detta lån; och icke har någon enda representant under debatterna i senaten och deputeradekammaren yttrat ett ord om, att detta lån vore en början till att gå ifrån de *ouppsägbara obligationerna* eller, som de der kalla dem, de perpetuella räntorna.

Det har i sammanhang härmed blifvit mig sagdt, att man icke vore obenägen att taga upp lån mot ouppsägbara obligationer, så vidt dessa kunde ställas i svenskt mynt och på svenskt språk. Detta har icke blifvit yttrat offentligt, men den invändningen har gjorts till mig, och då tillfälle icke gifves för en återremiss, måste jag yttra mig derom och får då försäkra, att vi, om här skulle utfärdas ouppsägbara obligationer endast i svenskt mynt, icke skulle hafva mer än halfva fördelen af det lånesättet. Detta vore nog bra för att göra donationer och lägga i kassor som endast draga räntor af sina kapital, men det medförde icke den fördelen att skaffa oss ett räntebärande papper, som är känt och lätt säljbart i främmande land och som genom att räntorna ordentligt betalas bidrager att stärka svenska statens kredit i utlandet; och vi skola icke glömma, att den kan komma att behöfva anlitas för andra ändamål än rent produktiva, och då kan det vara godt att hafva vant utländingen vid ett statspapper, som har gångbarhet både inom och utom landet.

Stats-Utskottets ärade ordförande fäste min uppmärksamhet på ett illa valdt uttryck i min framställning, som möjligen skulle kunna missförstås, nemligen att det skulle i stället för *ouppsägbara obligationer* heta *icke till viss uppsägnings-tid bestämda obligationer*. Jag tackar för denna erinran, som kan hafva skäl för sig, men deremot har den ärade ordföranden i Stats-Utskottet sagt några saker, som jag icke kan lemna utan en insaga. Först och främst har han sagt, att om man icke nu lånar för behof, som ligga längre bort än 1879, så hade lånebeloppet blifvit allt för litet. För min del har jag icke varit med om att låna blott för att göra en upplåning, utan jag har tänkt mig att man icke skulle nu låna mera än man för jernvägsändamål behöfde *under nästa statsregleringsperiod*, hvadan detta var ett klen försvar för de aderton millionerna, hvad beloppet angår.

Första Kammarens Prot. 1878. N:o 47.

Riksgälds-
kontorets
upplåning
m. m.
(Forts.)

Vidare har han behagat yttra en önskan, i afseende hvarå jag är alldeles öfverens med honom, nemligen att lemna fullmäktige en så vidsträckt fullmakt som möjligt. Jag beklagar för min del, att han icke har lyckats göra denna åsigt gällande inom Utskottet, och jag hoppas derföre, att han vid den stundande voteringen här vill biträda min åsigt, som icke begär bättre än att lemna fullmäktige så fria händer som möjligt. Jag är öfvertygad, att fullmäktige icke missbruka denna rättighet och jag tror, att de icke ens skola bruka den, om de ana, att detta står i motsats till den mening, som gör sig gällande inom Riksdagen, men som icke vill gå så långt, att den uttalar en förkastelsedom öfver de uppsägbara obligationerna. Men jag hemställer till Herr Talmannen, om det är lämpligt att uttala en sådan förkastelsedom på grund af så klena skäl, som Stats-Utskottet här framburit, och som jag knappt vill upptaga till besvarande, ty de äro så tarfliga, att man icke gerna kan finna något tarfligare, och de visa, att den som nödgats nedskrifva en sådan motivering icke trott på riktigheten af en sådan förkastelsedom.

Under föregående riksdagar har man mot mig, då jag gjort framställning om detta lånesätt, anmärkt såsom hufvudmotiv det, som vanligtvis brukar åberopas såsom skäl äfven af dem, som gilla saken, nemligen att *det går icke*. Detta hufvudmotiv för afvisande af ifrågavarande lånesätt har jag denna gång lyckats undanröjda genom att lägga på fullmäktiges bord ett positivt låneanbud, stort femton millioner kronor, mot statens fyra procents uppsägbara obligationer. Detta motiv för afslag på min motion är således undanröjdt, men ett annat motiv, nemligen att det skulle vara lämpligare att fortsätta med att upptaga mindre lån, det ena efter det andra, för att öka *antalet* af våra utländska lån, det vidhåller man ännu.

Den ärade ordföranden i Stats-Utskottet har sagt, att "det vore sorgligt att förpilla ännu ett år". Jag är mycket säker om att den sorgen får han bära i många år, ty, såsom det nu går till, får man icke behandla en ekonomisk fråga sådan den är i och för sig med afseende på statens gagn och bästa, utan man får vänta, till dess de etthundratvå personer, som icke sysselsätta sig med sådana frågor, och som icke förskaffat sig någon känedom derom, hunnit få klart för sig att det eller det kan vara gagneligt för staten. För öfrigt vill jag fästa uppmärksamheten på att, då man icke synes tveka att beröfva staten betydliga inkomster, så vore det icke för mycket om de, som äro med om att genomdrifva sådana beslut, ville vara så goda att också vara med om att tillse att statens upplåning blir så stäld, att statsutgifterna, genom införandet af det lämpligaste lånesättet, minskas; och dertill leder positivt det förslag jag väckt om upplåning mot *ouppsägbara obligationer*.

Jag vidhåller, att denna punkt måtte få den lydelse jag föreslagit; och derigenom hade Riksdagen väl icke definitivt antagit systemet om uppsägbara obligationer, men icke heller uttalat någon förkastelsedom deröfver, utan lemnat åt sina förtroendemän

att på sätt de finna lämpligast förfara vid den förestående upplånningen.

*Riksgälds-
kontorets
upplåning
m. m.
(Forts.)*

Herr Rydqvist: Ehuruväl jag i hufvudsak ansluter mig till de åsikter i ämnet, som Herr von Kræmer här redan uttalat, ber jag likväl att få yttra några ord. Jag är af alldeles motsatt åsigt mot talaren på stockholmsbänken och jag anser det vara en stor olycka för vårt land, om vi skola fortgå på den utländska skuldsättningens bana in infinitum. Jag finner det sålunda vara en välgörande hållhake, för att vi icke skola rusa till vårt förderf, att de hittills upptagna lånen äro ställda på bestämd amortering, så att man år från år nödgas anskaffa så beskaffade medel, som till den utländska skuldens betalande kunna användas, för att minska den nuvarande bördan, hvilken i alla fall blir tillräckligt betungande för våra efterkommande. Herr Wallenbergs princip, som är alldeles motsatt min och som han flera gånger tillföre uttalat, nemligen att vi hädanefter vid låns upptagande skulle utgifva ouppsägbara obligationer eller perpetuella räntor, i stället för förbindelser med bestämd amorteringstid, skulle naturligtvis få den påföljd, hvilken han sjelf påpekat, att, när dåliga år komma, Riksdagen icke ansloge det ringaste till inköp af obligationer. Det vore då blott när vi hade goda år, eller sådana, som gäfvé oss tillräckligt med vaxlar eller guld i utbyte mot svenska produkter m. m. att skicka till utlandet — det vore blott då man föreställer sig, att Riksdagen skulle anvisa medel för inköp af dessa obligationer. Jag hyser icke den åsigten, att några sådana tider någonsin skola inträffa, ty då komma från alla håll propositioner och motioner om användande af öfverskotten, och dessa framställningar vinna sannolikt bifall. Sålunda, om man öfvergår från den principen att vi nödgas amortera enligt bestämda kontrakt, kommer man derhän, att skulderna växa i oändlighet. Jag vet visserligen, att sedan länge har i nästan hela den civiliserade världen skuldsättningssystemet tagit en fart, som verkligen kan väcka häpnad. Det går väl an att så förfara i sådana länder, som exempelvis England och Frankrike, hvilka hafva en så omätlig förmögenhet, att det är en smäsak att inom landet upplåna snart sagdt hvilka belopp som helst; men det är helt olika i de länder, som hafva små tillgångar och som måste upptaga lånen utrikes. Det är icke nog med att detta oerhörda skuldsättningsbegär gripit staterna af många olika anledningar, det har äfven sträckt sig till städerna och kommunerna, hvilka mångenstädes icke hafva den minsta betänklighet att skuldsätta sig öfver öronen. Hvert detta slutligen skall taga vägen förstår jag icke, men för vårt land befarar jag det värsta. I princip är jag således af motsatt åsigt med Herr Wallenberg och vill dertill lägga, att det finnes åtskilliga stater, som under senare åren betydligt minskat sin skuld. De Förenta Staterna i Amerika t. ex., som utstått så mycken smäleik för den fyraåriga ekonomiska krisen, hafva likväl sedan 1866 på sin ofantliga statsskuld afbetalt nära en tredjedel eller 727 millioner dollars. Det har detta land

Riksgälds-
kontorets
upplåning
m. m.
(Forts.)

gjort under sina protektionistiska tariffer, och det finnes andra länder som likaledes i större eller mindre mån amortera sin statsskuld, ehuru det stora flertalet af stater, städer och kommuner fortfarande blott öka sin gäld.

I afseende på frågan om uppsägbara obligationer fattar jag icke Herr Wallenbergs senaste yttrande, hvad Frankrike beträffar. Hvad jag känner om denna fråga är, att handels- och åkerbruksministern i detta land för kort tid sedan inkom med ett detaljeradt yttrande till franska republikens president, deri han föreslog att inom 10 år upptaga ett lån af mellan 3 och 4 milliarder för inköp af jernvägar samt anläggning af hamnar och kanaler. Jag har äfven inhemtat, att ungefär en tiondedel af detta belopp, eller 300 millioner francs, är voterad eller sannolikt kommer att voteras för inköp af åtskilliga lokalbanor, hvilka icke hittills kunnat bära sina kostnader. Men hvarföre har Frankrike icke gjort på samma sätt nu som förut och annonserat, att det utlemnar 3 procents räntor för detta belopp? Efter hvad jag kan finna, har det frångått den följda principen och öfvergått till den hos oss gällande grundsatsen af amortering, hvilken de satt på 75 år. Som bekant, hafva vi i Sverige amorteringskontrakt på 37 ända till 65 år. Jag har aldrig kunnat föreställa mig möjligheten af att, då Frankrike nu omfattat amorteringsprincipen, det blott skulle vara för detta året, utan jag tror, att de 3 eller 4 milliarderna, som Frankrike tänker för ofvannämnda ändamål använda, komma att upptagas på enahanda sätt.

I öfrigt har det från sakkunniga personer, Herr Wallenberg å ena sidan och Herr von Kræmer å den andra, varit så olika uppgifter, huruvida det skall blifva någon vinst för staten eller Riksgäldskontoret att släppa ut uppsägbara obligationer, att det äfven från den sidan sedt är, efter mitt förmenande, alldeles icke skäl att nu i riksdagens tolfte timme ingå på den bana Herr Wallenberg föreslagit. På dessa skäl får jag för min del förklara, att jag kommer att bifalla Stats-Utskottets betänkande både i denna första punkt och i den, som rör Herr Wallenbergs motion.

Herr Ekman, Johan Jakob: Jag skall endast yttra mig om formen för den upplåning, som utgör föremål för detta Utskottets betänkande. I denna fråga, så väl som i de flesta andra, kan man säga mycket både för och emot, och framtiden faller utslaget, hvilket som är rätt eller orätt. Jag kan icke neka, att de skäl, motionären anført för sin motion, äro i hög grad behjertansvärda, men å andra sidan måste man medgifva, att Utskottets yttrande, att det icke är rätt att pålägga kommande generationer bördor, äfven har skäl för sig. Dock är det, efter mitt förmenande, icke säkert, att ett bifall till Herr Wallenbergs motion skulle föranleda till att lägga bördor på kommande generationer. Det är visserligen sant, att, då man har ett lån att återbetala inom viss bestämd tid, måste man mera anstränga sig att fullgöra en sådan förbindelse, än om man blott har räntan att betala,

men man kan äfven invända, att, då staten har betydliga öfver-skott, kan man återbetala mera än som motsvarar annuiteten på lånet. Vi skola komma ihåg, att det är Riksdagen som bestämmer om upptagande af lån och villkoren därför och jag tror icke, att Riksdagen visat någon motvilja att upptaga lån utan snarare tvärtom. För min del tror jag, att det rättaste i sak vore, såsom reservanterna föreslagit och Friherre af Ugglas här hemställt, att lemna fullmäktige i Riksgäldskontoret fria händer i afseende på upplåningen. Jag instämmer derföre i Friherre af Ugglas, förslag i denna del och jag saknar icke anledning att tro, att, om vi bifalla detta förslag, äfven Andra Kammaren fattar beslut i sådan rigtning.

Herr von Kræmer: Jag skall icke länge upptaga Kammarens tid, men jag måste till besvarande upptaga åtminstone några af de anmärkingar som mot mig blifvit gjorda.

Den ärade talaren på stockholmsbänken kunde icke förstå min framställning derom att vår statskund skulle förändra natur derigenom, att vi utsläppte ouppsägbara obligationer, hvilka icke voro till visst ändamål uppnegocierade samt framhöll, att de för jernvägarne upptagna lån icke skulle förlora karakteren af jernvägs-lån, emedan det ju icke vore fråga om att rifva upp skenorna på jernvägarne. Detta yttrande förefaller mig ganska egendomligt, då det ju icke är fråga om den nuvarande skulden för de lån som upptagits i och för jernvägarna, utan om de nya belopp, som skulle komma att utsläppas i ouppsägbara obligationer och som följaktligen icke skulle komma att vara uttryckligen för jernvägs-byggnader upptagna.

Den ärade talaren yttrade vidare, att han icke brydde sig om "den andra sidan" och jag instämmer fullkomligt med honom deri, att hvarje Kammare bör fatta sitt beslut, oberoende af den andra, men jag talade om den andra sidan blott såsom en antydning om hvarför jag för min del icke velat röra vid sjelfva siffrorna, eller de föreslagna millionerna, och såsom en antydning derom, att om dessa siffror, hvilka i sig sjelfva icke betraktas såsom så fullt behagliga för den nämnda andra sidan, ytterligare skulle göras obehagliga, så kunde fara uppstå för att äfven sagde siffror skulle komma under diskussion. Slutligen förebrädde samme talare mig en "oförlätlig okunnighet", men om den ärade talaren icke bryr sig om "den andra sidan", så får jag deremot bekänna, att jag icke mycket bryr mig om hans *förlåtelse*. Han gjorde icke heller något försök att bevisa, hvori min okunnighet skulle bestå. Jag hade nemligen sagt att man i Frankrike nu beslutat upptaga 331 millioner francs mot amortisabla obligationer och att detta vore en början till öfvergifvande af det gamla systemet af oamortisabla obligationer. Sjelfva faktum att man *nu* vidtagit en dylik åtgärd torde naturligtvis icke kunna förnekas; men härtill kommer en särskild omständighet. I bilagan till Stats-Utskottets utlåtande N:o 63, läses pag. 24: "Capitlet III. De obligationer för allmänna arbeten, hvilkas utgifning blifvit auto-

Riksgälds-
kontorets
upplånings
m. m.
(Forts.)

riserad genom §§ 7 och 9 i lagen af den 29 December 1876, skola utbyttas mot *amortisabla* 3 procentsräntor i enlighet med Capitlet I af föreliggande lag“. Alltså! De 331 millionerna *amortisabla* obligationer skola således utfärdas ej blott för att inköpa jernvägar, utan äfven — märk väl! — för att inlösa, konvertera, äldre *ouppsägbara* obligationer eller räntor. Ser icke detta ut som en början till att tveka om fördelen af de uppsägbara obligationerna? Saken är, såsom samme talare anförde, att man hoppas, att jernvägarne skola gifva en sådan afkastning, att lånen skola vara betalda inom 75 år. Ja, det är just deri fördelen af *amortisabla* lån ligger. De äro så att säga sparbössor. Man tvingas att bilda kapital.

Ett farligt inkast har af Friherre af Ugglas gjorts, då han nämnde ordet: "misstroende". Jag kan icke fatta, att något misstroende här kan alls vara i fråga då det gamla 1876 års bemyndigandet lemnats orördt. Samme ärade talare ansåg vidare, att ett antagande af Stats-Utskottets förslag skulle vara att en gång för alla afgöra saken. Jag instämmer helt och hållet med honom att en så vigtig princip icke bör afgöras i Riksdagens sista timma och det är just detta, som jag tror åstadkommes genom Stats-Utskottets förslag, då den gamla 36 § oförändrad bibehålles, hvarigenom Riksdagens fullmäktige lemnas rättighet att utfärda uppsägbara obligationer till de år 1876 angifna ändamål; men Riksdagen uttrycker, med afseende på detta nu ifrågakommande särskilda nya lån, derjemte den tanken, att denna princip icke *der* bör tillämpas. Då måtte väl, så vidt jag kan se, det ena motväga det andra och just det ändamål uppnås, som Friherre af Ugglas så riktigt ville vinna, eller att sakens afgörande skulle öfverlemnas till en kommande Riksdag och det således ej blifva praxis att, i sista stund, under trycket af farhåga att kvarhållas vid Riksdagen, genom en gemensam votering, slumpvis afgöra vigtiga frågor. Jag anhåller derföre fortfarande om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Grefve Mörner, Axel: Jag har inom Utskottet delat den mening, som finnes uttalad i första punkten af Utskottets nu föredragna utlåtande och det torde derför tillåtas mig att få anföra några skäl för densamma. Jag har på sätt detta utlåtande är stilsradt icke trott mig kunna finna och icke velat finna eller uttala något misstroende mot Herrar Fullmäktige i Riksgäldskontoret eller mot deras blifvande åtgöranden, ty dertill har, så vidt jag vet, icke förefunnits någon anledning. Om i de ord hvarom här varit så mycket fråga, eller att obligationerna skulle förskrifvas med 4 $\frac{1}{2}$ % ränta samt med viss bestämd återbetalningstid, något uttalande blifvit gjordt, så är det väl endast ett uttalande mot bifall till Herr Wallenbergs motion, hvilken i en efterföljande punkt blifvit af Utskottet afstyrkt. Det synes äfven öfverensstämma med det hufvudsakliga innehållet i den senare punkten att redan i den första göra ett uttalande, som visar, att man icke vill att Herr Wallenbergs motion, utan att Riksdagen snart sagdt

vet derom, skulle kunna praktiskt tillämpas. För min del vill jag för närvarande icke uttala hvilken åsigt jag hyser om Herr Wallenbergs motion, emedan, på det sätt jag här ämnar yttra mig, detta ju vore öfverflödigt, men en sak har dock synts mig vara klar och det är, att om en åtgärd i fråga om utsläppande af så kallade uppsägbara obligationer skulle vidtagas och detta lånesätt skulle börja tillämpas, så skulle deraf blifva en följd, att samtliga statens lån efter hand och i den mån det vore möjligt, skulle till dylika uppsägbara obligationer förvandlas och omsättas. Låt vara att vår statsskuld af somliga anses uppgå till ett lågt belopp, — och såsom sådant har jag hört uppgifvas 200 millioner, — så är dock detta icke ett så lågt belopp för Sverige, och den åtgärd att till sådant lån omsätta alla våra nuvarande lån är en för vårt land så viktig åtgärd, att jag anser densamma icke lämpligen böra vidtagas utan att den blifvit inför Riksdagen till fullo afhandlad och öfvervägd samt åsigtterna derom inom Riksdagens båda Kamrar blifvit klart uttalade. Jag anser icke lämpligt att åt en delegation, bestående af så få ledamöter, utan vidare vägledning öfverlemna en så högst viktig åtgärd eller frågan om utsläppandet af dylika uppsägbara obligationer, hvilka således skulle komma att ligga till grund för en sådan af mig nyss berörd konvertering af statens öfriga lån till dylika uppsägbara obligationer, löpande med en effektiv ränta af 5 % hvilket jag tror skulle blifva resultatet, om det lån antoges, som Herr Wallenberg uppgifvit vara hos Fullmäktige anmaldt. Jag tror att detta vore en något hög räntefot för dylika uppsägbara lån och att det således är nödvändigt att icke förhastas sig i den vägen. Dessutom om man anser sig kunna konvertera de äldre lånen till dylika lån, så lärer väl denna åtgärd vara lättare att vidtaga under ett efterföljande år än under närvarande i många hänseenden både inom och utom Sverige bekymmersamma år. Det har äfven synts mig otjenligt att till afgörande företaga en så viktig fråga, som denna, i en timma som af somliga benämnts för Riksdagens elfte och af andra för dess tolfte timma. Jag tror mig icke kunna säga hvilkendera timmen det är, men hvad jag vet är, att vi befinna oss i slutet af Riksdagen, att många af Riksdagens ledamöter redan hafva derifrån afrest och att det kvarvarande antalet icke är så stort som önskvärdt vore vid fattandet af ett dylikt beslut. Detta har äfven synts mig utgöra ett talande skäl för att icke gifva ett sådant uttalande, som kan tydas till ett bestämdt bifall till Herr Wallenbergs motion, och hvilket således skulle för fullmäktige vid lånens uttagande utgöra en påtryckning till öfverensstämmelse med berörda motion.

Det har vidare sagts att man skulle lemna det nuvarande i 36 § af Riksgäldskontorets reglemente gifna stadgande fullt oförändradt. Detta har skett i afseende å de uppdrag, hvarom år 1876 och vid sist lidna Riksdag beslut fattades, som meddelades i sagda paragraf, men att nu ordagrant återupprepa samma bestämmelse äfven i afseende på de 18 millioner några hundra tusen kronor, som här äro ifrågasatta att upptagas, det hade, då Herr Wallenbergs mo-

Riksgälds-
kontorets
upplåning
m. m.
(Forts.)

tion äfven förelåg och behandlades i ett och samma betänkande, snart sagdt varit att sätta ett bifallsinsegl på den motion Utskottet i en efterföljande punkt afstyrkt.

På dessa skäl vågar jag anhålla, att Kammaren behagade bifalla Utskottets förslag oförändradt.

Herr Wallenberg: I afseende å Herr von Kræmers yttrande vill jag nämna att jag glömde att recitera hvad han anförde rörande de trehundra millionerna francs. Det var nemligen att han kallade "systemet om uppsägbara obligationer för ett gammalt Franskt mode som skulle afläggas i Frankrike och införas hos oss". Jag tror att dessa hans ord tydligt innebära, att man i Frankrike skulle öfvergifvit systemet om uppsägbara obligationer, hvilket ingen der föreslagit.

Hvad Grefve Mörner beträffar så har han rört sig på ett område som icke utgör föremål för Kammarens öfverläggning eller frågan om att konvertera hela den öfriga statsskulden. Jag har icke väckt någon motion derom, utan endast föreslagit att man skulle begagna detta *upplåningssätt* och konvertera de gamla lånen, när det lämpade sig att det kunde ske med fördel, hvaremot jag ingalunda tänkt mig en så våldsam manöver, som att man i ett nu skulle vidtaga en konvertering af alla tolf statslånen.

Hvad ordföranden i Utskottet yttrat om det önskvärda, att man måtte komma derhän att få *en form* för upplåningen är mycket riktigt, men för att på *en* sådan form måste man *en* gång börja dermed.

Slutligen då Herr J. Ekman med afseende på Andra Kammarens beslut i frågan gifvit sig ut på spådomskonstens gebit så kan äfven jag våga mig på dermed, och jag får då förklara att jag tror, att om det af mig framlagda förslag gillas af Första Kammaren, så kommer det att äfven af Andra Kammaren antagas.

Grefve Mörner: Då en föregående talare behagat yttra, att jag rörde mig inom området af en fråga, som icke var föremål för öfverläggning, vill jag nämna, att jag icke påstod, att man skulle i ett nu konvertera hela statsskulden, utan att följderna af ett bifall till Herr Wallenbergs motion skulle blifva, att vi en gång skulle få alla våra statslån förvandlade i uppsägbara obligationer. Äfven om det icke kan ske nu, utan under en ganska lång tid, finner jag dock saken vara af sådan vikt, att det väl tål vid att man närmare tänker på densamma.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Talmannen, att under densamma hade afgifvits följande yrkanden, nemligen:

1:o att den förevarande punkten måtte bifallas;

2:o utaf Friherre af Ugglas, att densamma skulle bifallas med utslutande af orden: "samt med viss bestämd återbetalningstid"; och

3:o af Herr *Wallenberg*, att Kammaren måtte antaga Utskottets förslag med den förändring, att slutet komme att lyda sålunda: "genom försäljning af vare sig återstående osålda obligationer af 1872 års statslån eller återstående obligationer af 1875 års statsobligationer i tyska riksmark eller nya obligationer å annat myntslag och med högst fyra och en half procent ränta förskrifna, dock att, i fall Fullmäktige finna lämpligt upptaga lån utan bestämd återbetalningstid, sådant lån icke må förskrifvas med högre ränta än fyra procent, upplåna ett belopp af aderton millioner etc.

Härefter framställes propositioner på dessa yrkanden och besvarades med blandade ja och nej; hvaruppå, och efter det proposition på bifall till punkten ånyo blifvit gjord samt med ja och nej i blandning besvarad, Herr Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Friherre af *Ugglas* begärde votering.

Med anledning häraf hemstälde Herr Talmannen, huruvida Kammaren såsom kontraposition vid voteringen ville antaga bifall till punkten med den deri utaf Friherre af *Ugglas* föreslagna ändring, och då dervid svarades många ja, blandade med nej, förklarade Herr Talmannen sig hafva funnit ja öfvervägande.

Som votering om kontrapositionens innehåll äskades af Herr *Wallenberg*, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att, vid blifvande votering om bifall till 1:sta punkten i Stats-Utskottets Utlåtande N:o 76, kontrapositionen skall innehålla bifall till punkten med uteslutande af orden "samt med viss bestämd återbetalningstid" röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages såsom kontraposition vid voteringen bifall till punkten med den förändrade lydelse, Herr *Wallenberg* föreslagit.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—41.
Nej—17.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition för hufvudvoteringen:

Den, som bifaller 1:sta punkten i Stats-Utskottets Utlåtande N:o 76, röstar ;

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles punkten med uteslutande af orden "samt med viss bestämd återbetalningstid".

Vid denna omröstnings utgång befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—14.

Nej—44.

2:dra punkten.

Friherre af Ugglas: I öfverensstämmelse med Kammarens nyss fattade beslut anhåller jag, att de ungefär midt på sidan 8 uti betänkandet förekommande orden "samt med viss bestämd återbetalningstid" måtte uteslutas.

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition, bifölls punkten med uteslutande af orden: "samt med viss bestämd återbetalningstid".

3:dje punkten.

Grefve af Ugglas: Efter den utgång, som voteringen i 1:sta punkten fick, torde Utskottets förslag i denna punkt icke vara så alldeles riktigt. Jag får därför föreslå, att denna punkt erhåller följande lydelse: "att Herr Wallenbergs förevarande motion ej må för närvarande vinna Riksdagens bifall". Under öfverläggningen om 1:sta punkten har det af många talare blifvit framhållet, att deras afstyrkande icke berodde på tvekan om, att ett sådant upplåningssätt vore godt, utan hufvudsakligen derpå, att de icke ansågo, det saken borde prövas i Riksdagens sista timma. Genom antagande af den utaf mig föreslagna lydelse, blir motionen således icke absolut förkastad, hvilket skulle stå i strid med de åsikter, som sannolikt af de flesta utaf Kammarens närvarande ledamöter hysas, utan frågan blir då blott hänskjuten åt framtiden.

Öfverläggningen förklarades slutad, och punkten bifölls med införande af orden "för närvarande" efter ordet "ej".

Grefve Mörner, Oscar, anmälde sig och yttrade: Då jag anser Kammarens nyss fattade beslut om införande af ouppsägbara obligationer vara af en ganska betänkelig art, anhåller jag att få till protokollet anmäla, att jag hörde till deras antal, hvilka

i hufvudvoteringen röstade *ja*, och att jag således motsatte mig införandet af denna nyhet, som jag befarar kunna leda till betänkliga förhållanden.

Anmäldes och bordlades Stats-Utskottets memorial N:o 77, angående den under innevarande riksdag verkställda statsreglering.

Justerades 4 protokollsutdrag; hvarefter Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Torsdagen den 23 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 9 e. m.

Anmäldes och bordlades Stats-Utskottets memorial:

N:o 78, med förslag till de afdelningar af det nya reglementet för Riksgäldskontoret, som innehålla stadgandena angående de på Riksgäldskontoret anvisade utgifter; och

N:o 79, med anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande det stadgande i Riksgäldskontorets reglemente, som handlar om Riksgäldskontorets upplåning.

Kammaren åtskildes.

In fidem
O. Brakel.

Fredagen den 24 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 12 middagen.

Herr Talmannen tillkännagaf, att Kongl. Maj:t genom offentligt anslag bjudit och kallat Riksdagens samtliga ledamöter att i morgon den 25 innevarande månad efter förrättad gudstjänst infinna sig å Rikssalen, för att af Kongl. Maj:t i nåder hemförlofvas.

Upplästes och godkändes Bevillnings-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelse N:o 64, angående stämpelpappersafgiften.

Föredrogs Stats-Utskottets sistlidne dag bordlagda memorial N:o 77, angående den under innevarande riksdag verkställda statsreglering.

1:sta punkten.

Friherre af Ugglas: Det är långt ifrån min mening att nu påkalla någon förändring uti det föredragna betänkandet; men då tiden tillåter att yttra några ord, har jag önskat få till protokollet uttala mina tankar i afseende på den nya uppställning af riksstaten, som med år 1877 inträdde. Såsom bekant, antogs då den förändring, att alla statsutgifter, så väl de som utgå från Statskontoret som från Riksgäldskontoret, sammanfördes i riksstaten, och att åtskilliga utgifter, såsom till jernvägarne m. fl., derur uteslötos. Mot en sådan förändring tror jag icke något kan vara att anmärka; tvärtom har den ledt till mera tydlighet och öfverskådlighet af riksstaten, och jag har helsat den med mycken tillfredsställelse.

Bland inkomster har vidare deremot allt ifrån år 1877 uti vår riksstat figurerat en titel, som heter: "behållning från föregående statsregleringar". Såsom bekant, behandlades dylika behållningar förut sålunda, att så väl besparingar som öfverskott öfverlemnades till Riksgäldskontoret och ingingo i dess kassa. Dessa medel stodo alltid till Riksdagens disposition, och Riksdagen kunde vid

en kommande riksdag anvisa dem till statsutgifternas betäckande. Men Riksgäldskontoret hade derigenom en tillgång, som mången gång kunde användas på ett, enligt vår åsigt, mycket fördelaktigt sätt, nemligen till uppköp af obligationer och derigenom i sjelfva verket till någon större minskning af statsskulden, än som med den årliga annuiteten kunde ske. Nu hafva dessa behållningar intagits i riksstaten, och följderna har blifvit, att man icke reglerar ett års utgifter med samma års inkomster, utan att man till dessa lägger föregående årens behållning. Det har nu visat sig, att de tre senaste för statsverket så gynsamma åren lemnat öfverskott till belopp af icke mindre än 19,158,000 kronor, och denna behållning har ingått i riksstaten och användts, såsom statens öfriga inkomster, endast för att betäcka löpande utgifter. För min del tror jag dock att det vore lyckligt, om man begagnade de goda åren för att göra besparingar till de mindre goda. Jag skulle helst önska, om man i vårt statsverk införde något dylikt, som i Danmark, der det bildats en reservkassa för statens behof, en fond, ur hvilken man tager medel under de mindre goda åren, och hvilken åter fyller, då tiderna blifva bättre. Man kunde äfven använda en sådan fond till ökande af amorteringen på statsskulden, och möjligen till stora nationella företag, såsom till en verklig förstärkning af vårt försvar, genom fästningsbyggnader, fartygsbyggnader o. s. v.

Genom den sammanblandning, som nu sker, komma dessa öfverskott hufvudsakligen att användas till löpande utgifter, och man har icke någon annan erfarenhet af att det ena året varit lyckligare än det andra, än att under det förra vår *ordinarie* statsreglering vuxit, och det kan blifva svårt att, då mindre goda år komma, fylla de sålunda bestämda behofven.

Jag hade sålunda föreställt mig, att det vore väl, om dessa behållningar helt och hållet skildes från årets riksstat och behandlades alldeles för sig, att i riksstaten intet annat intoges än årets inkomster och utgifter, och att Kongl. Maj:t afgåfve särskildt förslag om, huru uppkomna öfverskott skulle användas. Jag vill emellertid icke nu påkalla något beslut, utan har endast velat en gång till protokollet uttala den önskan, att ofvan omförmälda behållningar finge särskiljas för att af Kongl. Maj:t och Riksdagen disponeras för stora och allmännyttiga ändamål.

Öfverläggningen förklarades slutad, och punkten bifölls.

2:dra punkten.

Bifölls.

Föredrogos Stats-Utskottets sistlidne dag bordlagda memorial:

N:o 78, med förslag till de afdelningar af det nya reglemen-

tet för Riksgäldskontoret, som innehålla stadgandena angående de på Riksgäldskontoret anvisade utgifter.

Bifölls.

N:o 79, med anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande det stadgande i Riksgäldskontorets reglemente, som handlar om Riksgäldskontorets upplåning.

Lades till handlingarne.

Herr Talmannen tillkännagaf, att anslag blifvit utfärdadt till sammanträdet fortsättning kl. 8 e. m.

Justerades 2 protokollsutdrag för detta sammanträde.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets memorial N:o 80, angående nya riksstaten;

äfvensom Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 14, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillningssummas utgörande.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 1 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Fredagen den 24 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 8 e. m.

Upplästes och godkändes Riksdagens Kanslis förslag till paragrafer i Riksdagsbeslutet:

N:o 18, angående aflåtna underdåniga skrivelser i frågor rörande den allmänna hushållningen m. m.;

N:o 19, angående lag om säkerhet i jernvägar och dermed jämförliga anläggningar;

N:o 20, angående statsregleringen;

N:o 21, angående statsregleringen;

N:o 22, angående utsläppande af statsobligationer;

N:o 23, angående kreditivsummorna;

N:o 25, angående stämpelpappersafgiften;

N:o 26, angående statsregleringen;

N:o 27, angående anslag för ökning af statens jernvägars materialförråd och kassaförlag;

N:o 28, angående statens jernvägsbyggnader;

N:o 29, angående anslag till jernvägsanläggningar;

N:o 30, angående anslag till jernvägsanläggningar;

N:o 31, angående inköp af Bergslagernas jernvägsaktiebolags obligationer; och

N:o 32, angående statsregleringen.

Kammaren åtskildes.

In fidem
O. Brakel.

Lördagen den 25 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 11 f. m.

Justerades ett protokollsutdrag för sistlidne dag.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets sistlidne dag bordlagda memorial N:o 80, angående nya riksstaten.

Föredrogs och bifölls Bevillnings-Utskottets sistlidne dag bordlagda betänkande N:o 14, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillingssummans utgörande.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 56, angående beräkningen af statsverkets inkomster; och
N:o 63, med ny riksstat.

Upplästes och godkändes Bevillnings-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 65, angående allmänna bevillningen.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag N:o 24 till paragraf i Riksdagsbeslutet angående allmänna bevillningen.

Justerades 5 protokollsutdrag för detta sammanträde.

Herr Talmannen och Kammarens Herrar ledamöter afgingo kl. nära 11 till Storkyrkan, der riksdagspredikan hölls af komministern i Maria församling, utnämnde kyrkoherden i Källby församling doktor E. M. Lindgren. Efter gudstjenstens slut begaf sig Kammarerna till Rikssalen, hvarest — sedan Herr Statsrådet och Chefen för Civil-departementet Thyselius uppläst Kongl. Maj:ts nådiga förordnande för Hans Excellens Herr Statsministern Friherre De Geer att å Konungens höga vägnar avsluta Riksdagen, samt Herrar Talmän, hvar för sig, framfört Kamrarnes underdåniga välönskningar, och riksdagsbeslutet blifvit af Herr Statsrådet Thyselius uppläst — Hans Excellens Herr Statsministern förklarade Riksdagen avslutad.

Sedan Herr Talmannen och Kammarens ledamöter återgått till samlingsrummet och intagit sina platser, begärde Herr vice Talmannen ordet och yttrade:

Enligt vedertagen sed får jag hemställa, att de ord, hvarmed på Rikssalen Första Kammarens underdåniga välönskningar framfördes, måtte uppläsas, för att i Kammarens protokoll intagas.

Sedan Kammaren härtill lemnat bifall, förmälde Herr Talmannen, att de ord, han å Rikssalen yttrat, lydde sålunda:

Efter slutadt arbete frambär Riksdagens Första Kammare vördnadsfullt inför tronen sin underdåniga afskedshelsning och nedkallar Guds välsignelse öfver konung, konungahus och fädernesland.

Herr Talmannen uppstod och yttrade:

Mine Herrar! Enligt häfdvunnen sed hafva vi efter riksdagens afslutning ännu en gång sammanträdt här, för att säga hvarandra ett inbördes farväl. Hvarje sådan stund är vanligen af vemodig natur, icke blott derföre, att ett återseende är ovisst, utan ock derföre att ansvaret för hvad som under den gemensamma arbetstiden blifvit gjort eller uraktlåtet då med synnerligt allvar träder fram för sinnet. Och när vi särskildt denna gång sålunda pröfva resultatet af vår verksamhet, skola vi må hända nödgas erkänna, att det icke är stort. Men lyckligtvis kan aldrig något redligt bemödande vara förspildt. Äfven små bidrag hafva *sitt* värde för samhällslifvets utveckling, och det obetydliga gömmer ofta ett frö, ur hvilket god skörd i framtiden uppväxer. Hufvudsaken är att, oberoende af tillfälliga meningar, genom vaksam trohet i det lilla så väl som i det stora förbereda dylika framtidsskördar, och ej minst har Riksdagens Första Kammare fått sig den uppgiften förelagd. I samma mån den löses, motsvaras landets förväntningar.

Dock — jag bör ej längre med öfverflödiga betraktelser fördröja vårt uppbrott. Jag anhåller endast att, innan vi skiljas åt, få till alla Kammarens ledamöter, närvarande och frånvarande, framföra min innerliga tacksägelse för det välvilliga förtroende jag såsom Talman åtnjutit. Emottagen derjemte, mine Herrar, mina varmaste välönskningar för ostörd frid och lycka i edra hem och förnunen mig att äfven der få vara i eder vänliga hägkomst innesluten.

Grefve *Hamilton* besvarade detta tal i följande ordalag:

“Herr Doktor och Erkebiskop! Vid underrättelsen, att ni af Konungens förtroende blifvit kallad att under det nu afslutade riksmötet leda Första Kammarens öfverläggningar, var må hända vår första och lifligaste känsla den af saknad att icke återfinna Eder på den plats i Kammaren, från hvilken ni med värme och kraft till den begärligt lyssnande församlingen talat ord, som ofta blifvit bestämmande för hennes beslut, och å hvilken ni icke af någon kunde ersättas. Vi skulle likväl snart dela den erfaren-

het, som af mången under olika förhållanden redan förut vunnits, att på hvilken plats ni ock af omständigheterna må hafva blifvit stäld, just den synta vara den rätta. Städe mot alla lika välvillig, har ni med oveld uppfattat och med klarhet framställt de olika meningar, som här brutit sig mot hvarandra, och derigenom förvärfvat Eder ökade anspråk på de känslor af högaktning, tacksamhet och tillgifvenhet, för hvilka jag endast med ålderns rätt å Första Kammarrens vägnar gör mig till tolk.

Mätte Försynen förunna Eder att ännu länge stå som en pelare i vår herrliga kyrka, såsom en trofast och pålitlig rådgifvare i fäderneslandets viktigaste angelägenheter och såsom en prydnad för Riksdagens Första Kammarre. Med dessa önskingar anhålla vi vördsamt att i Herr Doktors och Erkebiskopens välvilliga och vänskapsfulla hågkomst få vara inneslutne!“

Kammarrens Herrar ledamöter åtskildes kl. 1 e. m.

In fidem
O. Brakel.